

ความเป็นมาของปัญหา

ภาษาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสาร และวรรณกรรมเป็นงานศิลปะที่ต้องอาศัยภาษา สื่อความหมาย แสดงความรู้ ความคิด ทศนคติและอารมณ์ของผู้เขียน ดังคำกล่าวอ้างของ วิทย์ ศิวะศรียานนท์ ที่กล่าวถึงการศึกษาวรรณคดีไว้ว่า “วรรณคดีหาใช่เป็นเพียงการแสดง ความคิดความเห็น ความรู้สึกของผู้แต่งออกมาตามอำเภอใจไม่ หากเป็นการแสดงความรู้สึก ของคนให้สพอารมณ์ผู้อื่น หรืออย่างน้อยให้ผู้อื่นเข้าใจ วรรณคดีไม่ใช่การแสดงออก (Expression) เท่านั้น แต่เป็นการติดต่อ (Communication) อีกด้วย” (วิทย์ ศิวะศรียานนท์ 2531: 98) ดังนั้นในการสร้างงานเขียนที่ดี ผู้เขียนจึงต้องเลือกใช้ภาษาอย่างประณีตพิถีพิถัน เพื่อให้ผู้อ่านสามารถตีความและเข้าใจสารที่ผู้เขียนต้องการสื่อได้ถูกต้อง จึงนับได้ว่า ภาษามี ส่วนสำคัญยิ่งต่องานวรรณกรรม

อัคริ ธรรมโชติ เป็นนักเขียนเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์แห่งอาเซียน (ซีไรต์) ประจำปีพุทธศักราช 2524 จากผลงานรวมเรื่องสั้นชุด “ขุนทอง... เจ้าจะกลับเมื่อ ฟ้าสาาง” และเป็นนักเขียนเรื่องสั้นคนแรกที่ได้รับรางวัลนี้ หลังจากนั้น อัคริ ธรรมโชติ ก็ได้ สร้างสรรค์ผลงานทางวรรณกรรมซึ่งเป็นที่ยอมรับแก่นักอ่านทั่วไปถึง 15 เล่ม เป็นรวมเรื่องสั้น 9 เล่ม และเรื่องสั้นขนาดยาว 6 เล่ม ได้แก่

- (1) ขุนทอง...เจ้าจะกลับเมื่อฟ้าสาาง
- (2) เหมือนทะเลมีเจ้าของ
- (3) ขอบฟ้าทะเลกว้าง (สาหร่าย)
- (4) ทะเลและกาลเวลา
- (5) ฟุตบอลบ้านนอก (ดาราลับฟ้า)
- (6) บ้านริมทะเล
- (7) โลกสีน้ำเงิน
- (8) งามแสงเดือน
- (9) มหกรรมในห้องทุ่ง

- (10) ขอทาน แมว และคนเภา
- (11) นวลน้อย
- (12) เด็ก ผู้หญิง คนแก่ แมวและผม
- (13) ชีวิตคือวัยอันผ่านพ้น
- (14) หลายๆ ครั้งในชีวิต
- (15) ทะเลร่ำลมโศก

รวมเรื่องสั้นทั้งหมด 119 เรื่อง

ผลงานทางวรรณกรรมของ อัคริรี ธรรมโชติ ได้รับการยกย่องเป็นอย่างมากว่าเป็น ผลงานที่มีความโดดเด่นด้านภาษา ภาษาสละสลวย ประณีตบรรจง และไพเราะราวบทกวี เช่น

เจตนา นาควัชระ กล่าวว่า “เรามีนักเขียนเรื่องสั้นที่มีความสามารถในการเล่าเรื่องได้อย่างดีเยี่ยมอยู่หลายคน เช่น อาจันต์ ปัญจพรรค์ แต่อัคริรีมิได้เขียนเรื่องสั้นในลักษณะนั้น ถ้าจะว่ากันอย่างตรงไปตรงมาแล้ว เรื่องสั้นของเขาบางเรื่องไม่เป็นเรื่อง คือ ไม่มีเรื่องจะเล่า เราอดรู้สึกไม่ได้ว่า “ดอกไม้ที่เธอถือมา” เป็นกรนิพนธ์มากกว่าเป็นเรื่องเล่า” (เจตนา นาควัชระ 2538: 12)

นิรันดศักดิ์ บุญจันทร์ กล่าวว่า “ส่วนงานเขียนของอัคริรีนั้น ถ้าพูดถึงเรื่องสั้นแล้ว ผลงานของอัคริรีโดดเด่นในเรื่องภาษาและให้อารมณ์ต่อผู้อ่านเป็นอันมาก มีความกลมกลืนอยู่ในตัวของมันเอง ทั้งภาษา เนื้อหา สีสภาพการเขียนและแม้ว่าอ่านแล้วจะรู้สึกละเมียดละไม แต่ก็ซ่อนพลังความคิดหลายอย่างเอาไว้” (นิรันดศักดิ์ บุญจันทร์ 2535: 9-10)

พิชญ์ นิลกลัด กล่าวว่า “ผมถูกใจคำวิจารณ์ของคุณไพลิน รุ่งรัตน์ นักวิจารณ์วรรณกรรมอย่างยิ่ง เธอวิจารณ์งานเขียนของคุณอัคริรีว่า “ภาษาหนังสือของอัคริรีเหมือนร้อยกรอง” ตรงกับความรู้สึกของผมเป็นที่สุด ภาษาของคุณอัคริรีละเมียดละไม พลั้วไหวคล้ายมีชีวิต น่าเสียดายที่ผมเป็นเพื่อนสนิทกับคุณอัคริรี ไม่อย่างนั้นผมคงกล้าพูดกล้าเขียนบอกใครต่อใครว่า “ในบรรดานักเขียนรุ่นใหม่ ไม่มีใครใช้ภาษาได้งดงามเท่ากับคุณอัคริรี” ” (พิชญ์ นิลกลัด 2535: 12-13)

ด้วยเหตุนี้ จึงน่าสนใจว่าภาษาในเรื่องสั้นของ อัครศิริ ธรรมโชติ มีลักษณะเด่นอย่างไร จึงได้รับการยกย่องอย่างมาก ทั้งคำกล่าวอ้างข้างต้นยังเป็นเครื่องชี้ชัดว่า ภาษาของอัครศิริ ธรรมโชติ เป็นภาษาที่สร้างจินตภาพให้ชัดเจน และเนื่องจากยังไม่มีผู้วิเคราะห์ภาษาในเรื่องสั้นของอัครศิริ ธรรมโชติ อย่างละเอียด ผู้วิจัยจึงสนใจและต้องการศึกษาว่า ภาษาในเรื่องสั้นของอัครศิริ ธรรมโชติ มีลักษณะเด่นประการใดที่จะช่วยสร้างจินตภาพให้ปรากฏชัดเจน และเป็นส่วนสำคัญอันจะนำไปสู่การตีความสารและเข้าใจสารสำคัญของเรื่องอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาลักษณะของภาษาจินตภาพในเรื่องสั้นของ อัครศิริ ธรรมโชติ

สมมุติฐานของการวิจัย

การสร้างภาษาจินตภาพในเรื่องสั้นของอัครศิริ ธรรมโชติ เป็นลักษณะเด่นอันทำให้งานเขียนมีความชัดเจนงดงาม

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะเรื่องสั้น ไม่รวมเรื่องสั้นขนาดยาว โดยเลือกศึกษาจากรวมเรื่องสั้น 4 เล่ม จำนวน 60 เรื่อง ซึ่งเป็นรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลและได้รับการยกย่องว่าเป็นงานเขียนที่ดี ได้แก่

1. รวมเรื่องสั้นชุด "ขุนทอง...เจ้าจะกลับเมื่อฟ้าสว่าง" ประกอบด้วยเรื่องสั้น 13 เรื่อง คือ

- (1) เธอยังมีชีวิตอยู่ อย่างน้อยก็ในใจฉัน
- (2) ในกระแสรถแห่งกาลเวลา
- (3) ถึงคราที่จะหนีไกล ไปจากสาคลองสายนั้น
- (4) เมื่อลมฝนผ่านมา
- (5) ดอกไม้ที่เธอถือมา
- (6) เมื่อเย็นป่าของวันอันร้าย
- (7) เสียแล้วเสียไป
- (8) เช้าวันต้นฤดูฝน

- (9) แล้วหญ้าแพรกก็ผลกลาญ
- (10) บนท้องน้ำเมื่อยามค่ำ
- (11) รถไฟครั้งที่ห้า
- (12) บนเส้นทางของหมาบ้า
- (13) ขุนทอง...เจ้าจะกลับเมื่อฟ้าสาง

รวมเรื่องสั้นชุด ขุนทอง...เจ้าจะกลับเมื่อฟ้าสาง ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์
แห่งประเทศไทย (ซีไรต์) ประจำปีพุทธศักราช 2524

2. รวมเรื่องสั้นชุด "งามแสงเดือน" ประกอบด้วยเรื่องสั้น 13 เรื่อง คือ

- (1) หมายเหตุความรักและการเมืองบ้านไร่
- (2) งามแสงเดือน
- (3) ความตาย (ที่ต่างกัน) สองครั้ง
- (4) ทุกข์ของลุง
- (5) สายน้ำแห่งความท้อแท้
- (6) นักรบ
- (7) โลกีย์ไม่วิสัย
- (8) กาลเวลา
- (9) ฤดูร้อนใต้ต้นตะแบก
- (10) ไม้ ผู้ชนะที่แท้จริง
- (11) ผึ้ง
- (12) ชวา
- (13) มนเทียร พันธชาติ

รวมเรื่องสั้นชุด งามแสงเดือน ได้รับการยกย่องว่า

"เป็นรวมเรื่องสั้นเล่มที่แสดงความหลากหลายทางการเขียนมากที่สุดเท่าที่เคยปรากฏ
มาของนักเขียนหนุ่มผู้ซึ่งผลงานของเขาได้กลายเป็นแบบฉบับแห่งการศึกษาทางกลการ
ประพันธ์ "เรื่องสั้น" ของนักเขียนไทยรุ่นต่อๆมาไปแล้ว - ในวันนี้" (สำนักพิมพ์สามัญชน
2536: 5)

3. รวมเรื่องสั้นชุด "ขอทาน แมว และคนเมา" ประกอบด้วยเรื่องสั้น 19 เรื่อง คือ

- (1) ขอทาน แมว และคนเมา
- (2) นิยายกลางคืน
- (3) "มาลัย" ของจำเเว
- (4) เพื่อนร่วมชั้น
- (5) ภาพฝัน
- (6) ยกที่หก
- (7) เพลงสุรา
- (8) วันพิเศษ
- (9) ณ กาลครั้งหนึ่ง
- (10) ต้นชมพูข้างที่พักรถเมล์
- (11) หยอดหนึ่งในน้ำคร่ำ
- (12) เกมใหม่
- (13) ฉากสุดท้าย
- (14) "ขายชาติ..."
- (15) ลมวน
- (16) ฉากลา...ไกลบ้าน
- (17) ร่มรัก
- (18) ร้านเหล้า
- (19) เหมือนฝันของต่อแค้น

รวมเรื่องสั้นชุด ขอทาน แมว และคนเมา ได้รับรางวัลชนะเลิศวรรณกรรมบัวหลวง ปี 2532 ของมูลนิธิธนาคารกรุงเทพ โดยคณะกรรมการ "วรรณกรรมบัวหลวง" ได้ประกาศยกย่องรวมเรื่องสั้นชุด "ขอทาน แมว และคนเมา" ดังนี้

"ผู้ประพันธ์สามารถนำเหตุการณ์เล็กๆ น้อยๆ ที่ดูไม่สลักสำคัญ มาผูกเป็นเรื่องที่มีปมปัญหาแล้วใช้กลวิธีเสนอเรื่องที่แยบคาย และทุกเรื่องมีคุณค่าทางวรรณศิลป์" (คณะกรรมการ "วรรณกรรมบัวหลวง" 2536: 5)

4. รวมเรื่องสั้นชุด "ทะเลร่ำลมโตก" ประกอบด้วยเรื่องสั้น 15 เรื่อง คือ

- (1) ทะเลร่ำลมโตก
- (2) จันทรคราส
- (3) กัลยา (ณิ)
- (4) "ทอม-ทอม"
- (5) "พับครึ่ง"
- (6) วันเวลากับเพื่อนเก่า
- (7) กระตักน้ำ
- (8) เกณฑ์ทหาร
- (9) นางฟ้า-ทาสี
- (10) ประวัติศาสตร์ที่ต้องเล่าซ้ำ
- (11) ออกไปกับฝูงผีเสื้อ
- (12) "หนังสือเก่า"
- (13) เรื่อง (ไม่) จริง
- (14) ผืนแผ่นดินตฤณชาติ
- (15) คู่เหมือน

รวมเรื่องสั้นชุด ทะเลร่ำลมโตก ได้รับการยกย่องว่า

"เขาได้พัฒนารูปการณืในทางความคิดอันแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการตีเข้าใจกับความเป็นจริงของชีวิตมากยิ่งขึ้น และนำเสนอออกมาด้วยรูปการณืทางการเขียนที่ประสานความจริงกับจินตนาการได้อย่างสวยงามเป็นเอกภาพด้วย" (ดวงตา วรรณศิลป์ 2535: 9)

วิธีดำเนินการค้นคว้าและวิจัย

1. กำหนดโครงร่างการวิจัย
2. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะเด่นด้านภาษาในเรื่องสั้นของอัศศิริ ธรรมโชติ
3. จัดหมวดหมู่และวิเคราะห์ข้อมูล
4. เขียนรายงานการวิจัยตามโครงร่างที่ได้กำหนดไว้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ให้ความรู้เรื่องลักษณะของภาษาจินตภาพในเรื่องสั้นของ อัคริตรี ธรรมโชติ
2. เป็นแนวทางการศึกษาลักษณะเด่นด้านภาษาในงานวรรณกรรมของนักเขียนคนอื่น ๆ ต่อไป
3. เป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวรรณกรรม
4. เป็นประโยชน์ในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. คำว่า "จินตภาพ" ในงานวิจัยนี้ ใช้ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Imagery หมายถึง การใช้ศัพท์พิเศษในงานเขียนชิ้นหนึ่งๆ เพื่อแทนความคิด อารมณ์ และประสบการณ์ด้านความรู้สึก และก่อให้เกิดภาพในจิตหรือข้อคิด (พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม: ภาพพจน์ ไวยากรณ์ และกลการประพันธ์ อังกฤษ - ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2539: 119) ซึ่งในงานวิจัยนี้ การใช้ศัพท์พิเศษ ได้แก่ การเล่นเสียงสัมผัสคล้องจองและจังหวะ การสรรคำ การสร้างประโยค การใช้ภาพพจน์ และการใช้สัญลักษณ์ ทั้งนี้ภาษาที่มีลักษณะดังกล่าวล้วนมีสัมพันธ์ภาพและเป็นเอกภาพเพื่อเชื่อมโยงไปสู่การตีความและเข้าใจสารสำคัญของเรื่องในที่สุด

2. การใช้ชื่อย่อเรื่องสั้นในงานวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. เธอยังมีชีวิตอยู่	ย่อมาจาก	เธอยังมีชีวิตอยู่ อย่างน้อยก็ในใจฉัน
2. ถึงคราที่จะหนีไกล	ย่อมาจาก	ถึงคราที่จะหนีไกล ไปจากลำคลองสายนั้น
3. ขุนทอง	ย่อมาจาก	ขุนทอง... เจ้าจะกลับเมื่อฟ้าสว่าง
4. หมายเหตุ	ย่อมาจาก	หมายเหตุความรักและการเมืองบ้านไร่
5. ความตาย	ย่อมาจาก	ความตาย(ที่ต่างกัน)สองครั้ง